

voorwoord

Doortje Kal houdt termen zoals ‘gastvrijheid’ en ‘verwondering’ onder een filosofische bril (Derrida, Irigaray, Lyotard, Visker...). Door deze termen te ontdoen van hun bedrieglijke vertrouwdheid gaat haar werk enerzijds voorbij aan al te sloganeske uiteenzettingen. De insteek van de filosofie zorgt er anderzijds ook voor dat het kwartiermaken geen opsomming van regeltjes of een toolbox wordt die overal automatisch inzetbaar is. Ook doordat ze terugvalt op de presentie (Andries Baart) staat het kwartiermaken ten dienste van de personen die uitgesloten worden, en staat het niet ten dienste van een systeem dat hen kost wat kost, zelfs onder dwang, wil includeren.

De bundeling van de voordrachten hier hebben telkens een ander vertrekpunt. Dit zorgt ervoor dat de door haar gebruikte begrippen in steeds weer wisselende constellaties verschijnen. De veranderende invalshoeken zorgen ervoor dat de begrippen aan de hand van de praktijk verder worden uitgediept.

De sterkte van dit boek zit vooral in de combinatie van theorie en praktijk. De vele voorbeelden zorgen er voor dat de dichtheid van haar schrijven voor beginnende kwartiermakers niet alleen heel erg tot de verbeelding spreekt, maar ook enthousiasmeert om zelf aan de slag te gaan. Voor gevorderde kwartiermakers is deze dichtheid net een handige rode draad voor het werk dat ze al doen.

In Vlaanderen wordt kwartiermaken op dit moment onder de hoede van de Vlaamse overheid structureel ingebed als een specifieke manier van werken rond inclusie en geestelijke gezondheid.

Toen Kees Onderwater - onder andere betrokken bij het eerste project kwartiermaken in 1992 - over mijn *Handboek kwartiermaken* (Witsand Uitgevers, 2020) schreef dat ‘na de fundamenten en de muren van Doortje Kal het huis steeds meer vorm krijgt’, dan was dat vooral een verwijzing naar de manier waarop ik verder bouwde op het innovatieve en baanbrekende werk dat Doortje deed en nog steeds doet. Haar werk verdient telkens weer onder de aandacht te komen. Ik wil daar dan ook vanuit Vlaanderen graag aan bijdragen.

Kwartiermaken is een methode waarmee men ‘de opslokkende instituties’ (Maud Mannoni) kan laten springen. Onder het mom van veiligheid worden mensen vastgezet in een systeem van protocollen en regels. De mens verdwijnt daardoor achter de rol van die van patiënt.

Het verdwijnen van deze instituties is echter geen garantie voor het verdwijnen van een ongelijkwaardige verhouding tussen hulpverlener en degene die begeleid wordt. Door de introductie van ‘het kwartiermakend hulpverleners’ probeer ik via de band met herstel ook aandacht te geven aan het wegwerken van de ongelijkwaardige relatie die kan ontstaan in de één-op-één relatie buiten de instelling.

Bij elke nieuwe stap, aarzelend en zoekend, blijf ik steeds weer terugkeren naar de fundamenten die in dit boek verder worden verstevigd. Als ik wat in het donker om me heen tastend projecten uitprobeer dan zijn ook deze nieuwe woorden en geschriften van Doortje Kal als het nachtelijk kompas van de sterrenhemel. Ze stellen me in staat om gericht te experimenteren op een pad dat uiteindelijk moet leiden naar een grotere vermaatschappelijking van de geestelijke gezondheidszorg.

Peter Dierinck

Stafmedewerker *Te Gek!?* / *Steunpunt Geestelijke Gezondheid*
Psycholoog psychiatrisch centrum Gent-Sleidinge